

M E M O

Aan : NVvR
Van : Van Oort & Van Oort
Betreft : Regeerakkoord 2017
Datum : 10 oktober 2017

Aanleiding

- De Tweede Kamerfracties van VVD, CDA, D66 en de ChristenUnie hebben een regeerakkoord gesloten met als motto 'Vertrouwen in de toekomst'. Dit regeerakkoord is dinsdag 10 oktober 2017 gepubliceerd.
- Deze notitie bevat een samenvatting en appreciatie/duiding van het regeerakkoord op een aantal voor de NVvR relevante punten.

Kern

- Maatschappelijk effectieve rechtspraak vereist innovatieve wetgeving die ruimte biedt aan de rechter om te experimenteren met eenvoudige procedures die partijen bij elkaar brengen en conflicten niet op de spits drijven. Hiervoor komt wetgeving die experimenten mogelijk maakt. Er komen ook experimenten met buurtrechters die regelmatig in de buurt zitting hebben, een klein bedrag aan griffiekosten vergen, zich richten op juridisch eenvoudige zaken en bestaan uit (kanton)rechters die ook in de gewone rechtspraak werkzaam zijn of waren.
- Bij alle innovaties is oog voor de consequenties voor de keten, waaronder de werkdruk.
- Het stelsel van rechtsbijstand wordt herzien langs de lijnen van het rapport Commissie Herijking Rechtsbijstand en het tussenrapport van de commissie Evaluatie puntentoekenning rechtsbijstand binnen de bestaande budgettaire kaders. Er worden geen rechtsgebieden uitgezonderd waarvoor rechtsbijstand kan worden aangevraagd. De griffierechten worden, behoudens indexatie, niet verhoogd.
- Bestaande rechtbanken en gerechtshoven zullen in beginsel niet worden gesloten.

Appreciatie

- Het regeerakkoord stelt dat Nederland er economisch goed voorstaat, maar dat veel mensen dat nog niet zo ervaren. Daarom gaat het komende kabinet investeren in collectieve voorzieningen, bijvoorbeeld met extra geld en menskracht voor veiligheid, onderwijs, en zorg.
- Over investeringen in menskracht binnen de rechtspraak wordt niet gesproken. Wel zou het kunnen dat een deel van de intensivering in de strafrechtketen terecht komt bij Officieren van Justitie of (straf)rechters. Daarover is het regeerakkoord niet duidelijk.
- Over tekorten van rechters/Officieren van Justitie of investeringen om de werkdruk te verlichten, is niets opgenomen in het regeerakkoord. Wel staat genoemd dat bij nieuwe innovaties rekening moet worden gehouden met de consequenties voor de werkdruk. Ook het proces KEI blijft als zodanig onbesproken, wel zijn er middelen gereserveerd voor de digitalisering van het strafrechtproces –het is onduidelijk of ook KEI daaronder valt.
- Wat betreft de toegankelijkheid van rechtspraak, blijven de griffiekosten gelijk (m.u.v. indexaties) en worden er in beginsel geen nieuwe rechtbanklocaties gesloten.

Verdere procedure

- Kabinetsformatie:
 - De precieze verdere procedure is op dit moment nog niet 100% zeker, maar waarschijnlijk zal de Tweede Kamer donderdag 12 oktober over het regeerakkoord en de stand van zaken in de formatie debatteren, waarbij informateur Gerrit Zalm één en ander zal toelichten.
 - Naar aanleiding van het debat zal de Tweede Kamer waarschijnlijk een motie aannemen die VVD-leider en beoogd minister-president Mark Rutte aanwijst als formateur met als opdracht op basis van het regeerakkoord een kabinet te formeren bestaande uit bewindslieden van VVD-, CDA, D66- en ChristenUniehuizen. Dit betekent dat er een nieuwe fase in de kabinetsformatie ingaat waarin de ministersposten en staatssecretariaten over de partijen worden verdeeld, en waarin er kandidaten worden (aan)gezocht voor deze posten.
 - Vermoedelijk wordt deze fase van de kabinetsformatie in de week van 23 oktober (dit is de week na het herfstreces van de Tweede Kamer) afgerond, en wordt het nieuwe kabinet snel daarna beëdigd door koning Willem-Alexander.
- Als het nieuwe kabinet er is:
 - Tijdens het constituerend beraad (de eerste ministerraad) stelt het nieuwe kabinet zijn portefeuilleverdeling vast.
 - Ook stelt het nieuwe kabinet een regeringsverklaring op. De minister-president van het nieuwe kabinet legt de regeringsverklaring af in de Tweede Kamer. Waarschijnlijk gebeurt dit binnen enkele dagen na de beëdiging. De fractievoorzitters in de Tweede Kamer voeren vervolgens een politiek hoofdlijnen debat met de minister-president over de regeringsverklaring. Aangezien de Algemene Politieke Beschouwingen (APB) dit jaar na Prinsjesdag niet zijn doorgegaan, worden de APB waarschijnlijk samen met de regeringsverklaring geagendeerd.
- Behandeling begrotingen 2018:
 - In verband met de kabinetsformatie heeft de Tweede Kamer vorige week besloten de debatten over de begrotingen voor het jaar 2018 op te schorten. Op dit moment is nog niet bekend wanneer de begrotingsbehandelingen opnieuw gepland gaan worden. Zodra hier meer over bekend is, zal Van Oort & Van Oort u hierover nader informeren.
 - Vooral nog gaat de geplande behandeling van het Pakket Belastingplan 2018 wél gewoon door.
 - De komende tijd zal zich ook gaan uitkristalliseren hoe en in hoeverre de nieuwe coalitie nog wijzigingen gaat aanbrengen in de ontwerp-begrotingen voor 2018 zoals het oude kabinet op Prinsjesdag heeft ingediend.

De onderstaande toelichting bevat een selectie van relevante passages die zijn overgenomen uit het regeerakkoord, de financiële bijlage bij het regeerakkoord en de CPB-analyse van het regeerakkoord

Toelichting: Selectie relevante passages (letterlijke teksten)

Regeerakkoord

- Nederland is een democratische rechtsstaat die alertheid en onderhoud vergt om de vrijheid en veiligheid van burgers blijvend te kunnen waarborgen. Het zorgen voor een vrije, veilige en rechtvaardige samenleving is een kerntaak van de overheid. Voor een weerbare rechtsstaat is het belangrijk om mee te gaan met ontwikkelingen in de samenleving en de technologie. Hiervoor is het noodzakelijk dat wetgeving, beleid en de uitvoering hiervan worden gemoderniseerd. Ook zijn investeringen in de justitiële keten vereist. Er komen middelen voor meer menskracht en meer kwaliteit.
- Bestaande juridische procedures zijn complex en voldoen niet altijd voor het oplossen van alledaagse problemen van burgers. Maatschappelijk effectieve rechtspraak vereist innovatieve wetgeving die ruimte

biedt aan de rechter om te experimenteren met eenvoudige procedures die partijen bij elkaar brengen en conflicten niet op de spits drijven. Hiervoor komt wetgeving die experimenten mogelijk maakt. Er komen ook experimenten met buurtrechters die regelmatig in de buurt zitting hebben, een klein bedrag aan griffiekosten vergen, zich richten op juridisch eenvoudige zaken en bestaan uit (kanton)rechters die ook in de gewone rechtspraak werkzaam zijn of waren. De buurtrechters richten zich waar mogelijk op finale geschillenbeslechting. Daarnaast wordt de mogelijkheid onderzocht om buitenrechtelijke geschillenbeslechting zoals mediation uit te breiden. Met name in het civiele en bestuursrechtelijke domein kan mediation een goed alternatief zijn voor de gang naar de rechter. Vanzelfsprekend dient de toegang tot de rechter hierbij niet te worden beperkt. Als onderdeel van deze innovatieagenda wordt ook gezien of herstelrecht een prominentere rol kan krijgen. Bij alle innovaties is oog voor de consequenties voor de keten, waaronder de werkdruk.

- Het stelsel van rechtsbijstand wordt herzien langs de lijnen van het rapport Commissie Herijking Rechtsbijstand en het tussenrapport van de commissie Evaluatie puntentoekenning rechtsbijstand binnen de bestaande budgettaire kaders. Er worden geen rechtsgebieden uitgezonderd waarvoor rechtsbijstand kan worden aangevraagd. Conform het advies van het eerstgenoemde rapport worden de Raad voor de Rechtsbijstand en het Juridisch Loket juridisch samengevoegd. Door deze intensieve samenwerking kan de eerstelijns hulp beter worden gestroomlijnd en kunnen meer eenvoudige zaken door het Juridisch Loket worden afgedaan. De griffierechten worden, behoudens indexatie, niet verhoogd.
- Bestaande rechtbanken en gerechtshoven zullen in beginsel niet worden gesloten.
- De behandeling van het wetsvoorstel Geweldsaanwending opsporingsambtenaar zal worden voortgezet. In zaken waarin politiemensen zich voor de rechter moeten verantwoorden voor het aanwenden van geweld, worden deze zaken snel en deskundig behandeld door één daartoe aangewezen bestaande rechtbank.
- De juridische afhandeling van schulden wordt verbeterd. Schuldeisers dienen eerst de mogelijkheden van een betalingsregeling te onderzoeken voor een zaak voor de rechter wordt gebracht. Er komt een experiment met een schuldenrechter, die alle zaken van een schuldenaar geconcentreerd behandelt. Gemeenten krijgen een adviesrecht in de gerechtelijke procedure rondom schuldenbewind.

Financiële bijlage regeerakkoord

B	Veiligheid	2018	2019	2020	2021	struc	struc in
	Subtotaal	396	431	449	484	414	
5	Politie (o.a. agenten in de wijk, innovatie, recherche en werkgeverschap)	154	210	244	267	267	2021
6	Digitalisering werkprocessen strafrechtketen	15	70	70	70	0	2023
7	Extra capaciteit strafrechtketen	5	10	15	20	20	2021
8	Cybersecurity (bovenop 26 mln. structureel Miljoenennota)	3	35	42	49	49	2021
	Waarvan VenJ (incl. computercriminaliteit)		14	15	16	16	2021
	Waarvan BZK		8	9	12	12	2021
	Waarvan BZ		1	2	2	2	2020
	Waarvan EZ		5	7	9	9	2021
	Waarvan IenM		4	6	7	7	2021
	Waarvan Defensie (zie tabblad Defensie)		(12)	(16)	(20)	(20)	2021
	Waarvan AZ	3	3	3	3	3	2018
9	Contraterrorisme	8	13	13	13	13	2019
10	Ondermijnende criminaliteit	5	10	10	10	10	2019
11	Afpakken crimineel vermogen (tegenvaller)	90	60	30	30	30	2020
12	Ondermijningsbestrijdingsfonds	100					
13	Terugdringen recidive	10	15	20	20	20	2020
14	Experimenten regulering wietteelt	1	1	1	1	1	2018
15	Voorkomen vechtscheidingen	2	3				
16	Vrijwilligerswerk t.b.v. gedetineerden	1	1	1	1	1	2018
17	Regionaal Uitstapprogramma Prostituees	2	3	3	3	3	2019

CPB-analyse regeerakkoord

- Intensivering van 0,5 mld euro in 2021 in veiligheid ten behoeve van de politie, de versterking van de strafrechtketen, het afpakken van crimineel vermogen, intensivering cybersecurity, het terugdringen van recidive, ondermijnende criminaliteit en contraterrorisme, alsmede experimenten met wiet. De structurele intensivering is 0,4 mld euro.
- Een beperkte intensivering in veiligheid ten behoeve van de aanpak van het afpakken van crimineel vermogen.
- Het beleidspakket geeft per saldo 0,5 mld euro meer uit aan veiligheid. Het gaat daarbij onder meer om extra uitgaven aan politie, strafrechtketen, cybersecurity en contraterrorisme.

Tabel 2.1 Effecten op de overheidsuitgaven van het beleidspakket

	2017	Basispad 2021	Netto intensiveringen	Basispad inclusief pakket	Basispad	Basispad inclusief pakket
	mld euro			% per jaar		
Arbeidsvoorwaarden			0,2	0,2		
Openbaar bestuur	62,8	65,6	1,0	66,5	1,1	1,5
Veiligheid	12,6	12,0	0,5	12,5	-1,3	-0,2
Defensie	7,5	7,7	1,5	9,3	0,9	5,6
Bereikbaarheid	9,9	10,3	0,1	10,4	1,0	1,2
Milieu			0,6	0,6		
Onderwijs	38,0	38,6	1,4	39,9	0,3	1,2
Zorg	67,0	79,0	-0,5	78,5	4,2	4,0
Sociale zekerheid	88,4	90,7	1,6	92,4	0,6	1,1
Overdrachten aan bedrijven	9,5	9,4	0,5	9,9	-0,3	1,0
Internationale samenwerking	12,0	13,4	0,8	14,2	2,7	4,1
Overig			0,3	0,3		
Totaal EMU-relevante uitgaven	307,9	326,7	7,9	334,7	1,5	2,1

In het basispad zijn de functies arbeidsvoorwaarden, milieu en overig niet gespecificeerd.